

S Z E M L E

MAGYAR KÉZBEN A FIG KÉT BIZOTTSÁGÁNAK VEZETÉSE

2004. május 21–28. között Athénben rendezték a FIG (Földmérők Nemzetközi Szövetsége) Working Week (munkahét) elnevezésű konferenciáját. A találkozóra 385 résztvevő érkezett a világ minden tájáról. Hazánkat a magyar delegáción belül dr. Márkus Béla, a FIG Nemzeti Bizottságának elnöke, és Osskó András, a FIG 7. bizottság delegátusa is képviselte. Itt került sor a FIG új tisztségviselőinek megválasztására. Ennek keretében Márkus Bélát a FIG II. Bizottság (oktatás, szakemberképzés), Osskó Andrást pedig a FIG VII. Bizottság (földnyilvántartás, kataszter) elnökévé választották.

Ez a jelentős siker egyszerre jelenti dr. Márkus Béla professzor és Osskó András eddigi kiemelkedő szakmai tevékenységének nemzetközi elismerését és egyúttal a magyar geodézia (földmérés, térképészet, földügy) már kiérdemelt elismerésének további öregbítését. A Geodézia és Kartográfia Szerkesztőbizottsága a két nemzetközi elismeréshez mindkettőjüknek további aktív munkát, újabb eredményeket kíván; és ennek révén a magyar földügy és felsőoktatás nemzetközi kapcsolatainak további erősödését várjuk.

A továbbiakban – erősen tömörítve – bemutatjuk kettőjük szakmai életútját.

Szerkesztőbizottság

Dr. Márkus Béla alapításától (1994) vezeti a Nyugat-Magyarországi Egyetem Geoinformatikai Főiskolai Kar Térinformatikai Tanszékét, 2001-től pedig a Főiskolai Kar vezetését is ellátja. Ezen időszak alatt számos projekt valósult meg (OLLO – földhivatalok távoktatása; LIMET – térinformatikai menedzsment-asszisztens képzés; SDILA – földhivatali adminisztrációs továbbképzés stb.). Jó kapcsolatot alakított ki a Kelet-Londoni Egyetemmel (UeL), a Bécsi Agrártudományi Egyetemmel (BOKU), az ITC-vel (Hollandia), a BME-vel.

Igen aktív munkát végzett az Oktatási bizottság nemzeti képviselőjeként a FIG rendezvényein.

Kezdetben a III. Bizottság (térinformatikai menedzsment) magyar képviselője volt, majd a II. Bizottság (oktatás, továbbképzés) munkájába kapcsolódott be. A FIG XXII. Kongresszusán (Washington, 2002.) a Térinformatikai tudásmenedzsment munkacsoport elnökévé választották.

Oktatási tevékenységének fontos területe: a térinformatika, a digitális technikák megismertetése és az ilyen tárgyú képzés.

Mint a kar főigazgatója, nemcsak a saját, de a kar oktatóinak-kutatóinak nemzetközi kapcsolatait is sikeresen bővítette. Jelentős eredmény, hogy a fehérvári főiskolai kar összes hallgatóinak száma már meghaladta az ezret.

Osskó András okleveles földmérőmérnök felelősségteljes munkát végez a Fővárosi Földhivatal megbízott vezetőjeként. Korábban a Fővárosi Felügyelőség ügyintézője volt (1966–70), majd a Fővárosi Budai Kerületek földmérési osztályvezetője (1970–75); később a BGTV csoportvezetője (1975–79); 1980–

82). Ezt követően nemzetközi szakértőkkel dolgozott (Nigéria, 1977–79; 1982–86).

1987–92. között a Fővárosi Földhivatal vállalkozási csoport vezetője, és 1993-tól a földhivatal földmérési osztályvezetője és hivatalvezető-helyettese.

Sokirányú szakmai tevékenysége és az ott szerzett tapasztalatok révén elismert szakember a felmérési, ingatlan-nyilvántartási, kataszteri munkák területén. Emellett tanácsadó és konzultáns; a „földhivatalok számítógépesítése” területén igazságügyi földmérő szakértő.

Részt vett több nemzetközi projektben. Nemzetközi tevékenysége nyelvismerete birtokában egyre határozottabbá vált, különösen a FIG területén. Emellett a Földügyi Tudásközpont (CELK Center) Tanácsadó Bizottság tagja. A FIG-en belül különösen a VII. sz. Bizottságban (kataszter, földügyi igazgatás) fejt ki jelentős tevékenységet. Ezen túlmenően a „Földpiac” munkacsoport vezetője, továbbá a munkacsoport alelnöke is (2002-től).

bontakozásával nyilvánvalóvá vált, hogy valamiféle szabályozás nélkül egyre nagyobb zűrzavar alakulhat ki a települések, folyók, tavak, hegyek vagy közös nevükön a földrajzi alakzatok neveinek használatában. Az első, az ENSZ égisze alatt rendezett ülésre mégis csak 1960-ban került sor.

Az egységesítés kezdetén megállapított legfontosabb alapelveket az alábbi mondatokban lehet összegezni.

- Egy adott országon belül fekvő alakzat nevének, helyesírásának eldöntésében az adott ország illetékes; a nemzetközi térképészetben az így elfogadott, hivatalos névalakokból kell kiindulni. Más szavakkal: a nemzetközi egységesítés a nemzeti egységesítésen kell, hogy alapuljon.

A fenti főalapelv az alapja annak, hogy a nem latin ábécét használó országok neveinek latin betűs átírására az adott ország által kidolgozott javaslatot kell előnyben részesíteni. Ugyanakkor az exonimák csökkentésére való felszólítások mögött is ez az alapelvek húzódik meg.

Az egyik magyar tájékoztató anyagban éppen arra igyekeztem rávilágítani, hogy a magyar nyelvben Magyarország nagyságához képest miért használunk viszonylag nagy számban exonimákat (<http://unstats.un.org/unsd/geoinfo/gegn22wp83.pdf>).

Az ENSZ földrajzinév-egységesítési tevékenység további fontos céljai:

- minden országban állítsák fel a földrajzi nevekben illetékes országos testületet,
- az országok adjanak ki nyomtatott, illetve digitális adatbázis formájú földrajzinév-tárakat a hivatalosnak tekinthető földrajzi nevekről,
- készüljenek az egyes országokról földrajzinév-használati útmutatók az ott előforduló nyelvekről, írásról, földrajzi köznevekről, rövidítéseikről, a közigazgatási beosztásáról,
- a csoport dolgozza ki a földrajzi nevek használatában előforduló szakkifejezések magyarózó jegyzékét az ENSZ hivatalos nyelvein,
- az országok adjanak rendszeres tájékoztatást a területükön történt, földrajzi neveket érintő lényeges változásokról, a közigazgatási beosztás módosulásáról.

A csoport mostani ülésén a tárgyalt konkrét témák közül az alábbiakat tartom érdemesnek megemlíteni.

- Nem született érdemi előrelépés az endonimák és exonimák meghatározásának kérdésében. Ismeretes, hogy *P. Woodman* (Nagy-Britannia) előadott egy elgondolást az exonimabizottság 2003. szeptemberi prágai ülésén, amelyet azonban részleteiben itt nem tárgyaltak meg. *P. Jordan* (Ausztria) a témában ugyan készített egy anyagot, amely éppen a definíciókkal foglalkozik, de az utolsó pillanatban visszavonta. Mi-

vel azonban már éppen szétosztották, a szakértők hozzáférhettek a tervezethez. Lényege: mind az exonima, mind pedig az endonima meghatározását ő az „egységesített név (standardized name)” fogalomhoz kötné.

- Német javaslatra elindítják az EuroGeoNames projektet, amely az európai országok földrajzinév-tár adatbázisainak hálózaton való elérhetőségét tűzte ki célul. A 2004/2005. évben az egyes országokban meglévő adatbázisok hozzáférhetőségéről, szerkezetéről, felügyeletéről stb. várható felmérés.

- Előkészület alatt áll a szakértői csoport szerkesztésében két ENSZ kiadvány, melyek közül az egyik a földrajzi nevek egységesítésének általános kézikönyve lesz, míg a másik inkább technikai jellegű kiadványként latin betűs átírási rendszereket, toponimiai adatcsere-szabványokat és -formátumokat, illetve ország-névlístát fog tartalmazni.

- A norvég küldött – kérdésemre válaszolva – elmondta, hogy Norvégiában a farmok, tanyák neve nem változik, nem változhat meg akkor, ha az adott gazdaság új tulajdonos birtokába kerül.

- Az arab átírás tervezett módosítása: Már a berlini konferencián az arab régió előterjesztette, hogy megváltoztatni tervezik néhány arab betű javasolt latin betűs átírását. Közöttük szerepel, hogy a (ظ) írásjegy eddigi z betűvel történő átírását váltsa fel a *dh*.

Pokoly Béla
FVM vezető főtanácsos

30 ÉVE HUNYT EL ZELCSÉNYI GÉZA TANSZÉKVEZETŐ FŐISKOLAI TANÁR

Zelcsényi Géza, a Nyugat-Magyarországi Egyetem (Székesfehérvári Földmérési és Földrendezői Főiskolai Kara) egykori tanszékvezető tanára 30 évvel ezelőtt, 1974. november 27-én hunyt el Budapesten.

Zelcsényi Géza, (eredeti családneve *Pekló* volt, melyet később magyarosított) 1901. május 28-án született Újvidéken (mai neve Novi Sad, és Szerbiához tartozik). Értelmiségi családból származott; apja, *Pekló Béla*, a város neves építész volt. Elemi és középiskolai tanulmányait, 1907 és 1919 között, szülőhelyén végezte, és az újvidéki r. kat. magyar Főgimnáziumban érettségizett.

Zelcsényi Géza, a trianoni országdarabolás után, szülőföldjét elhagyva, Budapestre repatriált. Nehéz anyagi körülményei ellenére, 1920-ban beiratkozott a M. kir. József Műegyetem kultúrmérnöki szakára,

ahol – többszöri megszakítás után – 1929-ben szerzett mérnöki oklevelet. Egyetemi tanulmányai azért húzódtak el, mert az akkori nehéz gazdasági helyzetben kénytelen volt munkát vállalni, hogy önmagát fenntartsa, és tanulmányait finanszírozza.

Zelcsényi Géza egyetemi tanulmányai befejeztével, rövid ideig építésvezetőként dolgozott, majd az Állami Földmérésnél (ÁF) megpályázott egy ideiglenes jellegetű segédmérnöki státust. Ezt 1930. április 7-én elnyerte, és beosztották a budapesti 22. Földmérési Felügyelőségre, ahol községfelméréssel, birtokrendezéssel és tagosítással ismerkedett meg. 1932-ben megnősült. 1933-ban sikeres, részletes felmérési szakvizsgát tett a PM-ben, majd mérnökké nevezték ki.

1935-ben, vitéz Ács Endrével közösen, szabadalmaztatták közös ötletüket: a svéd Brunswiga számológép váltós átalakítását.

Ezzel a számológép alkalmassá vált dekadikus (negatív) szám adatok bevitelére is. A szabadalmat a gyártó cég megvette, és az egész világon elterjesztette. Az ötletet még továbbfejlesztették a kettős számítógépen is, ahol a váltó segítségével, a (közös tengelyű) két gép, egymással párhuzamosan és ellentétesen is forgatható volt. A váltós Brunswigákat a gyár egészen a 60-as évek végéig, megszakítás nélkül gyártotta. (Hazánkban még a 70-es években is használták ezt a számológépet a gyakorlati geodéziai munkáknál.)

Zelcsényi Géza és vitéz Ács Endre szabadalmuk gyakorlati alkalmazásáról, „A számológép és alkalmazása” címmel 1936-ban szakkönyvet jelentettek meg, mely nagy sikert aratott. A magyar Mérnök és Építész Egylet pályadíjakat odaítélő bizottsága javaslatára ezt a könyvet 1937. április 21-én elismerő oklevéllel és aranyéremmel tüntették ki. Zelcsényi 1937-ben sikeresen letette a háromszögelő vizsgát, melynek eredményeképpen kinevezték főmérnöknek, és áthelyezték a Háromszögelő Hivatalba.

Zelcsényi Géza az elszakított területek részleges

visszacsatolása során, 1940-ben részt vett az erdélyi, 1941-ben pedig a délvidéki bevonulásban is. Összesen több mint egy évig katonáskodott, mint utász, majd 1942-ben zászlósként leszerelték, és a hadiellátásban való részvétel céljából a Földművelésügyi Minisztériumba vezényelték. Az ÁF akkori vezetője, dr. Hazay István, Zelcsényit műszaki tanácsosi címmel és jellegel ruházta fel, és megbízta a Földművelésügyi Minisztériumban (FM) birtokrendezői tanfolyamok megszervezésével, valamint a geodézia oktatásával. 1945. január 19-én, a Pesti oldal elfoglalása után, a szovjet katonaság – mint polgári személyt – elhurcolta.¹ Zelcsényi két és fél évet töltött a Szovjetunióban, mint hadifogoly. 1947 nyarán hazatért, és az igazolás után, az ÁF akkori vezetője, dr. Futaky Zoltán újra a Háromszögelő Hivatalba osztotta be.

Az Állami Földmérés 1950-ben végrehajtott átszervezése során Zelcsényit az OFI felsőgeodéziai osztályára helyezték, majd 1952-ben ő lett az Általános Felmérési és Térképészeti Osztály vezetője. Az 1956-os forradalom idején tanúsított bátor kiállása miatt néhány évig hátrátételt szenvedett. 1962-ben, az akkor újonnan alakult Székesfehérvári Felsőfokú Földmérési Technikum tanárának nevezték ki. Feladatának megfelelően megszervezte a Geodéziai Tanszékot, melynek ő lett az első vezetője. Több egyetemi és főiskolai jegyzetet írt, és részt vett dr. Vincze Vilmos: „Geodéziai Számítások”, illetve dr. Hazay István: „Geodéziai Kézikönyv” c. munkáinak szerkesztésében. A földmérési szakközépiskolák számára dr. Balázs Lászlóval közösen írt „Földméréstan” c. könyve több kiadást is megért. 1965-ben megkapta a Térképészet Kiváló Dolgozója kitüntetést.

Zelcsényi Géza, 1968. január 1-jével, életének 67. évében nyugállományba vonult. Kapcsolata a szakmával ezután sem szakadt meg. Mint szakértő, több geodéziai vállalatnál tevékenykedett, ahol gazdag tapasztalatait hasznosíthatta. 1974. november 27-én, életének 74. évében, Budapesten váratlanul elhunyt. Hamvait – szűk családi körben – december 10-én helyezték örök nyugalomra a Farkasréti temetőben.

Születésének 100. évfordulója alkalmával, a Székesfehérvári Főiskolai Karon, dr. Csepregi Szabolcs tanszékvezető tanár irányításával, 2001. június 6-án, emlékülést és kiállítást rendeztek. Erről az eseményről sajnós nem készült akkor lapunkban beszámoló. Viszsaemlékezésem ezt a hiányosságot is igyekszik pótolni. Halálának 30. évfordulóján emlékezzünk nagy tisztelettel Zelcsényi Gézára, a Háromszögelő Hivatal egykori műszaki tanácsosára, feltalálóra, és a geodéziai számítások gépesítésének egyik úttörőjére, tanszékvezető főiskolai tanárra, szakmánk jeles személyiségére.

1) Történelmi tény, hogy Budapest ostroma során, a szovjet alakulatok – elegendő hadifogoly hiányában – polgári személyeket is elszállítottak, és évekig fogságban tartottak. Ennek esett áldozatul sokadmagával Zelcsényi Géza is.

IRODALOM

1. *Raum Frigyes* (szerk.): Magyar Földmérők Arc-képcsarnoka II. köt. (BGTV, 1983)
2. *Raum Frigyes: A Magyar Földmérés Bibliográfiája* (Geodézia Rt., 1996)
3. *Dr. Bendefy László: A Magyar Földmérés 1892-1920.* (OFTH, 1970.)
4. *Dr. Csepregi Szabolcs: Zelcsényi Géza életpályája* (kézirat, Székesfehérvár, 2001)
5. *Dr. Balogh György: Nekrológ Zelcsényi Géza halálára.* (Geod. és Kart. 1975/1.)
6. *Raum Frigyes: Emlékezés Zelcsényi Gézára* (Földmérő, 1983/2.)

7. Dr. Székely Domokos: 100 éve halt meg Marek János és 20 éve vitéz Ács Endre (Geod. és Kart. 2000/4)

8. *Zelcsényi Géza: Háromszögelést pótló hosszúoldalú sokszögelés számítása fiktív vonalak alapján* (Geod. és Kart. 1. különszám 1961.)

9. *Vitéz Ács Endre–Zelcsényi Géza: A számológép és alkalmazása* (Bp., 1936)

10. *Dr. Balázs László–Zelcsényi Géza: Földmérés-tan* (Műszaki Könyvkiadó, Bp., 1958.)

Dr. Székely Domokos

H Í R E K

KITÜNTETÉS

A Magyar Földmérési, Térképészeti és Távérzékelési Társaság **Lázár deák Emlékérem** kitüntetésben részesítette

Kiss Péterné úrasszonyt,

a Vas Megyei Földhivatal földmérési osztályvezetőjét, a Társaság Felügyelő Bizottsága tagját.

A kitüntetést *Apagyi Géza*, a társaság elnöke a 2004. június 4-én megtartott Közgyűlés keretében adta át.

Kiss Péterné, született *Szalay Katalin* (Budapest, 1953. 03. 04.) a vépi Állami Általános Iskola elvégzése után 1967-től a szombathelyi Entzbruder Dezső Gimnázium és Szakközépiskola földmérő szakos tanulója lett. 1971-

ben érettségizett, majd egy év kihagyás után, 1972-ben jelentkezett a Soproni Erdészeti és Faipari Egyetem Földmérő és Földrendezői Főiskolái Kar Földmérő Szakának levelezőtagozatára.

1976-ban földmérő üzemmérnöki képesítést szerzett.

Munkába állásának kezdete 1971. június 16. Kezdetben a Sárvári Körzeti Földhivatal földmérési ügyintézőjeként dolgozott, 1979. december 10-étől pedig a Vas Megyei Földhivatal köztisztviselője. 1980-tól

földmérési szakfelügyelői munkakört látott el, míg 1995-től dolgozik földmérési osztályvezetői beosztásban. A földmérési szakterületet is elérő technikai fejlődés, automatizált földmérési rendszerek szinte kikövetelik, és igény támasztanak a vele foglalkozó szakemberek felé az alapos és teljes részletességgel bíró ismeretanyag elsajátítására, amelynek okán *Kiss Péterné* 1985-ben részt vett, és oklevelet szerzett az ipari geodéziai és 1993-ban a térinformatikai szaküzemmérnöki képzésben, a székesfehérvári Főiskolán, valamint szívesen végezte el azokat a szaktanfolyamokat is, amelyek az adott munkakörben munkáját segítették.

Szakmai tevékenységét mind a Sárvári Körzeti Földhivatalnál, mind a Vas Megyei Földhivatalnál meghatározták az adott időben jelentkező, mindenkor nagy jelentőséggel bíró földügyi feladatok.

Kezdetben műszaki ügyintézőként dolgozott a belterületi térképfelújításokban, az ingatlan-nyilvántartás szerkesztés földmérési előkészítésében, továbbá a földhivatali geodéziai szolgáltatások körébe tartozó sajátos geodéziai (házhelyosztás, egyéb telekalakítás, kisajátítási és megvalósulási térképkészítés, épületfel-tüntetés stb.) munkákban.

Az üzemmérnöki végzettség megszerzése után, pedig többnyire hatósági munkákban (vizsgálat, záradékolás, panaszvizsgálás) tevékenykedett.

A Vas Megyei Földhivatal Földmérési Osztályának dolgozójaként, szakfelügyelői munkakörben, végezte az elkészült EOTR újfelmérési térképek állami átvételét, valamint az állami átvételi ellenőrzések koordinálását, továbbá ellenőrizte a külső geodéziai szervek és vállalkozók, illetve a földhivatali földmérési szakterület törvényességi és szakmai előírások szerinti működését.